

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 6808/2024
28.08.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Татјане Матковић Стефановић, председника већа, Татјане Ђурица и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужилаца АА, ББ и ВВ, сви из ..., које заступа Микица Срећковић адвокат из ..., против туженог ГГ из ..., кога заступа Вукојица Секулић адвокат из ..., ради утврђења права својине, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 3921/2022 од 19.09.2023. године, у седници одржаној дана 28.08.2024. године, донео је следећу

ПРЕСУДУ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж 3921/2022 од 19.09.2023. године у усвајајућем делу става другог и четвртог, у ставу шестом и седмом и спис враћа другостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Зајечару П 25/22 од 24.08.2022. године делимично је усвојен тужбени захтев тужилаца АА, ББ и ВВ, сви из ... па је утврђено да су тужиоци по основу стицања у заједници власници, и то тужила АА са уделом од 15,85%, тужилац ББ са уделом 4,81% и тужила ВВ са уделом од 1,54%, укупно 22,20%, породичног стамбеног објекта од тврдог материјала, спратности П+1+Пк габарита 12,00 x 9,20м, бруто пов. основе објекта П=110,40м², коша са тремом габарита 12,40 x 1,25м, бруто пов. основе коша П=15,50м² и 12,40 x 3,50м – бруто површине основе трема П=43,40м, надстрешнице у горњем делу дворишта изнад породичног стамбеног објекта габарита 18,30 x 4,60м бруто пов. основе настрешнице П=84,18м², све на кп.бр. ... КО ..., као и на покретним стварима: трактор марке Кубота-двоклипаш, двобразни плуг-Lemind, тракторска приколица ИМТ, вучне косачице OltOsijek, 1 фрезе ИМТ 506 са свим прикључним машинама, прскалице Морава, сејалице за кукуруз ИМТ, тањираче ИМТ, 1 млина за трактор, корпе за трактор, тракторске виле за сено ИМТ, 1 приколице за ауто ручне израде, ауто марке Југо 45, 2 дигиталне сателитске антене ДИГИ, регал браон боје дим. 2х3, регал браон - беле боје дим. 2х3, регал браон боје дим. 2х3, веш машине Кончар, те је тужени обавезан да тужиоцима ово право призна и трпи и утврђени удео преда тужиоцима у року од 15 дана од дана пријема пресуде. Тужбени захтев за утврђењем права својине по

наведеном основу тужиље АА у уделу од преко 15,85% до тражених 25%, тужиоца ББ у уделу преко 4,81% до тражених 25%, тужиље ВВ у уделу од преко 1,54% до тражених 25%, на наведеним непокретним и покретним стварима, као и захтев за утврђењем права својине по основу стицања у заједници на изграђеном резервоару за воду дужине 3 км за потребе домаћинства и на покретним стварима: трактор ИМТ 558, година производње 1973.г., трактор марке ИМТ, тип-539, бр. шасије: 5012832, година производње 1995.г., балирке за сено марке Jon Dir зелене боје, 1 вучне косачице OltOsjek, 1 фрезе ИМТ 506 са свим прикључним машинама, 1 млина за трактор, 1 приколице за ауто ручне израде, 45 кошница за пчеле, 6 крава домаће расе тежине од по 650 кг, 2 телета од по 160 кг, 4 крмача од по 200 кг, замрзивача од 400 л. Еи Ниш, замрзивача од 400 л Горење, комбинованог фрижидера замрзивача Бира, ТВ у боји Филипс, ТВ у боји Вивакс, ТВ у боји Фокс, у уделу од по 25% за сваког тужиоца, одбијен је као неоснован. Усвојен је тужбени захтев тужилаца па је утврђено да су тужиоци по основу стицања у заједници власници и то тужиља АА са уделом од 32,16%, тужилац ББ са уделом 21,59% и тужиља ВВ са уделом од 12,10%, укупно 65,85%, на штали са сеником и тремом габарита 13,00 x 7,10 м бруто пов. основе штале са сеником П=92,30м² и 13,00 x 3,90м бруто пов. основе трема П-50,70 м² која се налази на кп.бр. ... КО ..., што је тужени дужан да призна и утврђени удео преда тужиоцима у року од 15 дана од дана пријема пресуде. Одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж 3921/2022 од 19.09.2023. године укинута је пресуда Основног суда у Зајечару П 25/22 од 24.08.2022. године. Делимично је усвојен тужбени захтев тужиље АА из ... па је утврђено да је тужилца по основу стицања у заједници власница са уделом од 15,85%, на породичном стамбеном објекту од тврдог материјала спратности П+1+ПК, габарита 12,00 x 9,20 м, бруто површине основе објекта П=110,40 м², кошу са тремом габарита 12,40 x 1,25 м, бруто пов. основа коша П=15,50 м² и 12,40 x 3,50 м - бруто површина основе трема П=43,40 м, све на кп.бр. 7954 КО Валакоње, на изграђеном резервоару за воду дужине 3 км за потребе домаћинства, као и на трактору марке ИМТ 558 год. производње 1973. године, двобразном плугу "Леминд", тракторској приколице ИМТ, једној фрези ИМТ 506 са свим прикључним машинама, прскалице "Морава", сејалици за кукуруз ИМТ, тањирачи ИМТ, једном млину за трактор, корпи за трактор, тракторскиј вили за сено ИМТ 2, што је тужени дужан да призна и утврђени део преда тужилци АА у року од 15 дана од дана пријема пресуде, док је захтев тужилце за утврђење права својине за већи проценат од досуђеног па до тражених 25% на наведеним покретним и непокретним стварима одбијен као неоснован. Одбијен је тужбени захтев тужилаца ББ и ВВ којим су тражили да се утврди да су по основу стицања у заједници власници са уделом од по 25%, на породичном стамбеном објекту од тврдог материјала спратности П+1+ПК габарита 12,00 x 9,20 м, бруто површине основе објекта П=110,40 м², кошу са тремом габарита 12,40 x 1,25 м бруто пов. основа коша П=15,50 м² и 12,40 x 1,25 м - бруто површина основе трема П=43,40 м, све на кп.бр. ... Ко ... на изграђеном резервоару за воду дужине 3 км за потребе домаћинства, као као и на трактору марке ИМТ 558 година производње 1973., двобразном плугу "Леминд", тракторска приколице ИМТ, једној фрези ИМТ 506 са свим прикључним машинама, прскалице "Морава", сејалици за кукуруз ИМТ, тањирачи ИМТ, једном млину за трактор, корпи за трактор и тракторској вили за сено ИМТ 2, као неоснован.

Утврђено је да су тужиоци власници у заједничком стицању и то, тужила АА са уделом од 15,85%, тужилац ББ са уделом од 4,81% и тужила ВВ са уделом од 1,54% укупно 22,20%, на надстрешници у горњем делу дворишта изнад породичног стамбеног објекта габарита 18,30 x 4,60 м бруто пов. основе надстрешнице П=84,18 м² на кп.бр. ... КО ..., трактору марке ИМТ 539 производње 1995. год., трактору марке "Кубота" двоклипаш, балирки за сено марке "Џон дир", две вучне косачице OltOsjek, једној фрези ИМТ 506 са свим прикључним машинама, једном млину за трактор, две приколице за ауто- ручни рад, ауту марке "Југо 45", замрзивачу од 400 л Еи Ниш, замрзивачу од 400 л Горење, комбинованом фрижидеру-замрзивач Бира, ТВ у боји "Филипс", ТВ у боји "Вивакс", ТВ у боји "Фокс", две дигиталне сателитске антене "Диги", регалу браон боје димензије 2 x 3 м, регалу браон-беле боје димензије 2 x 3 м, регалу браон боје димензије 2 x 3 м и веш машини "Кончар", што је тужени дужан да призна и утврђени део преда тужиоцима АА, ББ и ВВ, у року од 15 дана од дана пријема пресуде, док се захтев тужилаца за утврђење права својине на наведеним непокретним и покретним стварима за већи проценат од досуђеног до траженог од по 25%, као и захтев тужилаца којим су тражили да им тужени утврђени део трактора марке ИМТ 539, производње 1995. год, и балирке за сено марке "Џон дир" преда, ОДБИЈА као неоснован. Одбијен је, као неоснован, тужбени захтев тужилаца АА, ББ и ВВ којим су тражили да се утврди се да су у односу на туженог ГГ власници у заједничком стицању са уделом од по 25% на 45 кошница за пчеле, шест крава домаће расе тежине од по 650 кг, два телета од по 160 кг и четири крмаче од по 200 кг. Усвојен је тужбени захтев тужилаца па је утврђено да су тужиоци по основу стицања у заједници власници и то тужила АА са уделом од 32,16%, тужилац ББ са уделом 21,59% и тужила ВВ са уделом од 12,10% (укупно 65,85%) на штали са сеником и тремом габарита 13,00 x 7,10 м бруто површине основе штале са сеником П 92,30 м² и 3,00 x 3,90 м-бруто површине основа трема П=50,70 м² која се налази на кп.бр. ... КО ..., што је тужени дужан да призна и утврђени удео преда тужиоцима, у року од 15 дана од дана пријема пресуде. Најзад, обавезан је тужени да тужиоцима накнади трошкове парничног поступка у износу од 245.600,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема пресуде.

Против правноснажне другостепене пресуде тужени је благовремено, преко пуномоћника адвоката, уложио ревизију због погрешно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права са предлогом да се одлука преиначи и тужбени захтев одбије. Трошкове ревизијског поступка је опредељено тражио.

Тужиоци су поднели одговор на ревизију којим оспоравају основаност ревизијских разлога и тачност истакнутих навода са предлогом да се ревизија, као неоснована, одбије.

Испитујући побијану пресуду у границама одређеним одредбом члана 408. Закона о парничном поступку Врховни суд је нашао да је ревизија основана.

У поступку доношења побијане одлуке није учињена апсолутно битна повреда из одредбе члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју овај суд пази по службеној дужности. Наводима да је побијана одлука у појединим деловима неразумљива и нејасна, указује се на апсолутно битну повреду из одредбе члана 374. став 2. тачка 12. Закона о парничном поступку што није дозвољен ревизијски разлог. Разлози за

изјављивање ревизије рестриктивни су и прописани одредбом члана 407. Закона о парничном поступку.

Према чињеничном стању утврђеном по одржаној расправи пред другостепеним судом, АА и тужени ГГ закључили су брак 1975. године и живели су у домаћинству туженог, у селу ..., заједно са мајком туженог ДД, дедом ЂЂ, бабом ЕЕ и њеним братом ЖЖ. У браку су добили ћерку ЗЗ рођену 1976. године и сина ББ, рођеног 1978. године. ЗЗ се удала 1995. године, док је живела са родитељима није остваривала приходе у оквиру заједнице. Заједница АА и ГГ трајала је до 2013. године. Старији чланови домаћинства чинили су заједницу до своје смрти и то ЕЕ до 1993. године, ЖЖ до 2000. године, ЂЂ до 2003. године и ДД до 2008. године. Имовина туженикових сродника који су чинили породичну заједницу припала је, по њиховј смрти, туженом. Тужилац ББ завршио је средњу школу у ..., а након завршених студија у ... и по одслужењу војног рока вратио се у домаћинство са супругом ВВ 2003. године, у ком су живели до 2013. године. Тужила АА и тужени су до 1986. године живели у старој кући и исте године започели су изградњу нове куће са приземљем, спратом и поткровљем. Ова кућа покривена је 1994. године а током времена опремљено је само приземље. У периоду од 1995. до 1997. године изграђен је кош, у периоду од 2006. до 2008. године изграђена је штала, а шупа у периоду од 2009. до 2010. године. Тужени је током 1979. године са комшијама градио заједнички водовод. Када су ББ и АА почели да живе у породичној заједници 2003. године, кућа је била покривена. Покретне ствари - трактор марке ИМТ 558 год. производње 1973. године, двобразни плуг "Леминд", тракторска приколица ИМТ, једна фреза ИМТ 506 са свим прикључним машинама, прскалица Морава, сејалица за кукуруз ИМТ, тањирача ИМТ, један млин и корпа, тракторске виле за сено ИМТ 2 су стечене у заједници брачној заједници тужиле АА и туженог, а остале покретне ствари које су предмет спора, у заједници са сином и снахом. Утврђено је и то да је удајом у домаћинство тужила АА унела хектар имања и стоку, да је у заједници обављала послове домаћице, да се бринула и старала о деци и старијим ГГ сродницима, да је припремала храну док су мајстори радили односно док је копан водовод. Примала је инвалидску пензију и накнаду за туђу негу и помоћ. Оболела је пре двадесет година.

Другостепени суд закључује да је тужила АА допринела стицању у заједници обављањем послова домаћинства, чувањем и старањем о деци, сродницима туженог а доцније о унуцима, све у оквиру својих могућности због нарушеног здравља, те да је примала инвалидску пензију и накнаду за туђу негу и помоћ. Тужени ГГ је имао приходе из радног односа а поред тога обављао је грађевинске и пољопривредне послове. Тужилац ББ и тужила ВВ су допринели након 2003. године када су дошли у домаћинство, ББ обављањем пољопривредних и грађевинских радова у домаћинству, касније и зарадом, док је ВВ доприносила обављањем послова домаћинства, бригом и старањем о деци и зарадом. Обзиром да су породично домаћинство у почетку чинили мајка туженог ДД, ЂЂ и ЕЕ - деда и баба туженика по оцу и ЖЖ брат туженикове бабе ЕЕ, а доцније и тужиоци ББ и ВВ, све ове чланове повезује организација, заједнички рад, стварање прихода и уношење у заједницу. Заједница парничних странака престала је 2013. године.

Одлучујући о уделима чланова породичне заједнице у периоду од 1975. године до 2013. године, а водећи рачуна и о учешћу преминулих чланова чији следбеник је тужени, као и периоду доприноса, суд је утврдио вредност материјалне базе 20% од чега се 18%

односи на туженог а 2% на тужилу АА. Даље је утврђено да је допринос тужиле АА 15,85% и да је стекла право својине на породично - стамбеном објекату спратности П+1+ПК, кошу са тремом и резервоару за воду дужине 3 км, као и покретним стварима наведеним у ставу другом изреке побијане одлуке, са уделом од 15,85% за колико усваја тужбени захтев, за тражено преко тога као и захтев остала два тужиоца у погледу тих ствари одбија будући да у њиховом стицању нису учествовали. Сагласно утврђеном доприносу тужиле АА од 15,85% тужилаца ББ 4,81% и ВВ 1,54% утврђује и право својине на покретним стварима стеченим у заједници тужилаца и туженог као у ставу четвртм. Најзад у погледу штале са тремом, прихватајући допунски налаз вештака, утврђује да су стекли право својине и то тужилу АА са уделом од 32,16%, тужилац ББ са уделом од 21,59% и тужилу ВВ са уделом од 12,10%.

Ревизијом туженог оспорава се закључак суда наводима да тужилу АА није била способна да обавља пољопривредне нити послове око стоке те да је веома често боравила ван заједнице на опоравку и лечењу, што је представљало додатни трошак за заједницу. Тужени оспорава да су одређене покретне ствари стечене у заједници те указује да није узета у обзир материјална база. Оспорава закључак да су тужиоци ББ и ВВ доприносили наводима да су остварене приходе трошили на своју децу.

Одредбом члана 171 став 1. Породичног закона (ПЗ) прописано је да имовина коју су супружници стекли радом у току трајања заједнице живота у браку представља њихову заједничку имовину, у члану 180 став 3. да већи удео једног супружника у стицању заједничке имовине зависи од његових остварених прихода, вођења послова у домаћинству, старања о деци, старања о имовини те других околности од значаја за одржавање или увећање вредности заједничке имовине, ставу 4 да већи удео у стицању заједничке имовине утврђује се у истој сразмери за сва права и обавезе у тренутку престанка заједнице живота у браку а у ставу 5 да већи удео једног супружника у стицању појединог права из заједничке имовине може се утврдити само ако је то право економски самостално у односу на остала права из заједничке имовине, а супружник је у стицању тог права учествовао и приходима од своје посебне имовине.

Према одредби члана 195. ПЗ, имовина коју су заједно са супружницима односно ванбрачним партнерима стекли радом чланови њихове породице у току трајања заједнице живота у породичној заједници представља њихову заједничку имовину (став 1.), члановима породице у смислу става 1. овог члана сматрају се крвни, тазбински и адоптивни сродници супружника односно ванбрачних партнера који заједно са њима живе (став 2.), а на имовинске односе чланова породичне заједнице сходно се примењују одредбе овог закона о имовинским односима супружника, осим одредбе члана 176. став 2. (уписивање у јавни регистар) и члана 180. став 2. (претпоставка о једнаким уделима).

Стим у вези за решење овог спора релевантна питања су да ли је постојала породична заједница и ако јесте ко је исту чинио, колико је она трајала, имовинска маса стечена у заједници, издвајања (доприноси) материјалне базе и, најзад, допринос сваког појединог члана.

Заједница живота парничних странака, раније и са сродницима туженог, имала је својство породичне заједнице у смислу одредбе члана 195. став 1. ПЗ. Ово стога што су је

чинили сродници (крвни и тазбински) брачних супружника ГГ и АА, које је повезивало заједничко стварање старањем о домаћинству, обављањем пољопривредних послова и уношењем посебних прихода у заједницу. Отуда, имовина коју су заједно са супружницима радом стекли њихови сродници у току живота у породичној заједници представља њихову заједничку имовину, а како се једнакост удела не претпоставља потребно је утврдити удео сваког заједничара. Величина удела у заједничкој имовини зависи како од вредности уложеног рада у стицању и очувању имовине без обзира да ли је рад обављан у домаћинству или ван истог па је приход уношен у домаћинство, тако и од прихода посебне имовине.

Стим у вези, правилно је другостепени суд при утврђивању доприноса тужиље АА стицању у породичној заједници имао у виду активности које је обављала сразмерно својим могућностима. Дакле, старањем о деци, обављањем кућних послова и бригом о старим сродницима туженог. У том смислу нису од утицаја ни наводи ревизије да тужилца АА није могла, због болести, да учествује у градњи непокретности. Ово из разлога што одлука није заснована ни на тврдњи тужилаца ни на утврђењу суда да је она непосредно учествовала у грађевинским радовима већ, да је по основу свог доприноса у пословима породичне заједнице, дакле пословима потребним за њено свакодневно функционисање, допринела стицању имовине. Вреднује се свако ангажовање, па и вођење домаћинства (кување, спремање, чишћење...) као и старање о младим или старијим члановима. По том основу, тужилци АА свакако припада сразмерни део на стварима и правима које су стечене за време за које је као члан заједнице различитим облицима ангажовања допринела заједничком домаћинству.

Нетачни су наводи ревизије да није цењена материјална база туженог јер супротно произилази из налаза вештака и образложења побијане одлуке којом се утврђује вредност материјалне базе од 20% од чега 18% се односи на туженог – дакле девет пута више у односу на тужилцу АА.

Када су у питању тужиоци ББ и ВВ и њихов допринос, Врховни суд налази да нема подлогу у исказима саслушаних лица навод ревизије да су својим приходима они задовољавали само сопствене и потребе своје деце. Таквим наводима суштински се оспорава закључак да су и они чинили породичну заједницу и указује да су имали одвојено домаћинство што нема утемељење у оцењеним доказима. Докле год се приходи уносе у заједницу и личним радом она одржава, а према чињеничном утврђењу то се односи и на њих, није релевантно из којих конкретних, унетих прихода су подмирене потребе или испуњене законске обавезе појединих чланова.

Међутим, код израчунавања удела тужилаца због погрешно примењеног материјалног права чињенично стање није потпуно утврђено.

Наиме, када су питању надстрешница и штала, не цени се да ли се ради о помоћним објектима. Под појмом помоћни објекта у смислу чл. 2 ст. 1 тач. 29 Закона о планирању и изградњи (Сл. РС бр. 47/03) подразумева се објекат који служи коришћењу стамбеног и другог објекта а гради се на истој грађевинској парцели. То могу бити кош, штала и сл. Ти објекти у ствари представљају припадак стамбеном објекту, односно служе побољшању

сеоског домаћинства, прате правну судбину главног објекта те се на њима не може стицати право својине независно од главног објекта.

Даље, код деобе имовине породичне заједнице не важи (законска, оборива) претпоставка о једнаким уделима заједничара из одредбе чл. 180 ст. 2 ПЗ. Међутим, како је одредбом ст. 4 истог члана предвиђено да се већи удео у стицању заједничке имовине утврђује у истој сразмери за сва права и обавезе у време престанка заједнице живота, а ова одредба примењује се сходно и на породичне заједнице, онда је чињенично неутемељена а правно непоткрепљена одлука суда према којој је утврђиван различит удео у односу на поједине, притом помоћне, објекте. За већи удео у стицању појединог права морају бити испуњени услови из одредбе чл. 180 ст. 5 ПЗ о чему нема утврђених чињеница, са једне стране, а са друге, како је речено, припадак прати правну судбину главне ствари.

Стога је, ради потпуног разјашњења свих релевантних чињеница, применом одредбе чл. 416 ст. 2 Закона о парничном поступку одлучено као у изреци.

У поновном поступку суд ће имати у виду да се тражи утврђење права својине и на помоћним објектима а да улагање у такве објекте не може водити стицању права својине на њима независно од главне ствари. Цениће и то да се сагласно одредби чл. 180 ст. 4 ПЗ већи удео (обзиром да не постоји претпоставка једнакости удела) у стицању заједничке имовине утврђује у истој сразмери за сва права и обавезе у време престанка заједнице живота, што значи да се изван услова из одредбе ст. 5 не може утврђивати различит проценат удела.

Коначном одлуком одлучиће се о трошковима поступка.

**Председник већа – судија
Татјана Матковић Стефановић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић